

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput VII. De Tertia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

dicta sunt; nam si ad Græcorum calculos res ista revoceatur, sunt qui de Prima Chrysostrum, & Athanasium loquutos asserant. Hic enim libro de virginitate, Sol, inquit, exoriens videat librum in manu tua. Ille autem in fine libri primi de orando Deum; Dic mihi, ait, qua fronte solem intueberis, nisi prius adoraveris, qui lumen illud dulcissimum oculis tuis mittit? Sed hæc testimonia de privata oratione intelligi possunt: Primæ autem officium, cui satis superque est mille & amplius annorum vetustas, statim post ortum solis persolvi debet. Patet id manifestè tum ex Cassiano, tum ex Amalario, & Hugone, tum etiam quia à prima hora diei, à prima scilicet hora post ortum Solis denominatur. Cum enim diem artificialem pro celebrandis horis Canonicis in quatuor partes divisissent Antiqui, solebant in fine singularum partium singulas Canonicas preces singulis trihorii persolvere. Sed cum postea Primam, & Completorium pro initio, & sine diei advenissent, jam ex prima diei parte, quæ primam, secundam, & tertiam horam continebat, & officio Tertie assignabatur, primam horam pro officio Primæ separarunt: duodecimam pro Completorio, ut supra capite tertio explicatum est. Drogo Abbas q in ipso solo exortu celebrandum esse Primam existimat: sic enim scribit: Horæ primæ laudatio à sanctis Patribus ex oriente sole constituta est celebrari: quæ si aliquando tardius, vel celerius negotiis exigentibus celebrètur, nobis horæ debitæ officium congruo tempore persolventibus, hujus similiter & cæterarum statutus terminus penes eum, cui cuncta sunt presentia, relinquatur.

q Drogo Abb. tract. de horis canonicis.

CAPUT VII.

DE TERTIA.

§. I.

Hora Tertia mysteria. Numerus Ternarius commendatur.

METRUM XIII.

Quis me Numinis impetus
Sublimem vacuo librat in ære?
Falsa lator imagine?
An celsum volueris transsilio polam?
Quo me nubila præpetem

*Attollunt rapido turbine concisum?
Aut quis me potuit juror
Stellis inferere, & concilio Dei?
Abstant procul impie,
En præsens Deus est: Sentio spiritum.
Rugiti reboat polus,
Atque æther rapidis depluit ignibus.
O vos pectora pandite,
Quos Numcu populi cæribus eripit.
Nil parum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Sed referens Deo
Gratas obsequii vices,
Devotis jentiam sidera vocibus.*

1. Elevatus est enim ab ortu sui primordio igneus solis splendor, altius processit, dilatavit radios, incaluit, & invaluit acrius ardens, efficacius illuminans, potentius influens. Novis igitur illustrata fulgoribus fidelium Ecclesia tertia diei hora rursus laudes Deo canit, nova luce divinæ cognitionis induitur, novo veritatis splendore allicitur, sacrarumque precum delectabili suavitate pinguefcit. Quomodo enim hac hora tacere poterit, quam tot veneranda mysteria, ipsaque spiritus sancti gratia cœlestium charismatum sacramentis nobilitarunt? Nimirum hac hora Dominus noster ex sententia Ruperti Abbatis & spinis coronatus Judæorum vocibus crucifixus est, juxta illud s, *Filii hominum dentes eorum arma, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus*: nam Pilato judicante illum dimitti, firmaverunt sibi sermonem nequam pertinaciter clamando, crucifige, crucifige. Et ille quidem iniquus judex sacrilegis Judæorum clamoribus commotus auctorem vitæ morte turpissima condemnavit. Jesus autem cum iniquis reputatus Agnus sine macula sævissimæ luporum rapacitati traditus est. Tum bajulans sibi crucem ad locum supplicii contumeliis, & blasphemis lacessitus pervenit: ipsoque patibulo in terra defixo immania tormentorum genera erga ipsum Dei Filium innovata sunt. Hæc verò omnia hora tertia contigisse Ignatius Martyr r, & Athanasius u observant.

2. Ipsum etiam Tertie nomen ex ternarii numeri significatione multa suggerit haud indigna solerti consideratione. Trias princeps imparium numerus, perfectusque censetur, nam prior initium, medium, & finem sortitur: & quia unitate media interveniente sectionem non recipit, ut in duo æqua dividatur, idèd, teste Hugone x,
r Rupert. l. 1. de div. off. c. 3. s Psalm 56. x Ignat. ep. ad Trallian. u Athan. lib. de Virginit.

gone x; indissolubilia, & incorruptibilia designat. Monadem fabricatori Deo, diadem materiam, triadem idealibus formis aptatunt Antiqui y, ac propterea ipsa Trias mundana perfectio est. Celeberrimum est Pythagoræ dogma z numerum ternarium masculinum esse, & aptissimum ad agendum. Atque hinc emanasse arbitror vulgata illa inter sapientes proloquia, Tria esse omnia, Tria in sacrificiis offerri debere, ut sic omnia in Deum Conditoem referri viderentur. Trina in corporibus dimensio est: Geometrici corporis prima planities tribus lineis constat, quibus trigonalis forma concluditur. Formæ & actui ob perfectionem attribuitur Ternarius. Monas per Ternarium omnia perficit, ac definit: estque Trias unitatis tam internæ, quam externæ fecunda expressio. Pythagoras, qui primus in Italiam Philosophiam invehit, tantum Ternario tribuit, ut omnem Deitatis rationem eò perfici affirmaret. Idem nullum numerum in se amplius duci voluit, quam trino progressionis ordine, adeo cubum in numeris velut complementum observabat. Porro hunc numerum habemus à natura: est enim progressus multitudinis ab uno, & ad unum regressus. Opifex seipso contentus summa unitas est, in creaturas, quas produxit, diffunditur binarius, easdem ad se revocando ternarium complet reductis omnibus in proprium finem. Unitas perfectissima est, binarius dividens infansus, ternarius convertens in Deum felicissimus. Tres sunt rerum omnium proportionem, quas Timæus vincula nominat, Musica, Arithmetica, Geometria: his constat universi pulchritudo. Quid plura? Mundus Archetypus, adoranda scilicet, & augustissima Trinitas in simplicissima unitate hunc numerum modo prorsus ineffabili consecravit. Extant in sacris literis innumeri propè ternarii, quos sancti Patres ad hujus mysterii notitiam applicarunt. Theologi quoque cum Magistro sententiarum a, imaginem, & vestigium Trinitatis in omnibus creaturis trina rerum diversarum expressione agnoscunt, & admirantur. Adorabilis sancta Trinitas, ait Chrysothomus b, in Ternario gloriam habet, & veneratur Deus Ternarii prædicationem in terra, & virtutum numerum, quod numero Sanctæ Trinitatis respondeat. Multi sunt Patriarchæ, & Deus seipsum vocat Deum

Abraham, Isaac & Jacob. Non quod non sic etiam Deus Moyses & aliorum, sed veneratur sicut in imagine in terrenis cœlestia. Quid dicam de mundo Angelico, cujus triplex Hierarchia, & cujusque Hierarchiæ triplex chorus, triplex item actus purgandi, illuminandi, & perficiendi? Quid de cœlesti, ejusque motu? Quid de elementari? Quid de Microcosmo, ejusque potentis & facultatibus? In his enim omnibus admirabilis Ternarii vis, & efficacia relucet.

3. Volunt Platonici apud Franciscum Georgium Venetum c res omnes superiores Ternarii cubo, inferiores autem triplici enneaede comprehendere. Potho d Prumiensis Presbyter in libris de domo Dei inter multa, quæ de hujus numeri excellentia differit, illud præcipuè subtilissimam indagationem investigat, quomodo Ternarius ad animam pertineat. Poëtæ cum sacrificia, libamina, & lustrationes describunt, hunc numerum solent adhibere. Virgilius in Pharmaceutria.

*Terna tibi hæc primum triplici diversa colore
Licia circumdo, terque hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo post.
Necte tribus nodis ternos Amarilli colores.*

Idem in Georgicis e.

*Ter liquido ardentem perfudit nectare Vestam,
Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.*

Et in Æneide f.

*Idem ter socios pura circumluit unda
Spargens rore levi, & rano felicitis olivæ.
Lustravitque viros.*

Ovidius g.

Terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.

Idem h.

*Terque manu permulsi eum, tria carmina dixit,
Carmina mortali non referenda sono.*

Propertius i.

Terque meum tetigit sulphure & igne caput.

Joannes Tzetzes k in historiis triplicem mortuorum conclamationem commendat ex Homero. Theocritus in Idylliis l, Apollonius in Argonauticis m, & alii Poëtæ passim eodem numero utuntur. Deficiet me dies singula enarrantem, quæ ad Ternarii commendationem faciunt. Plura curioso lectori suppeditabunt Girardus Rufus

x Hugo Viti. lib. de scriptis. cap. 15. y Martiani. Capella. 7. z Aristoteles 1. de celo. a Magist. 1. sent. b Chrys. tom. 4. hom. in illud Apost. cum autem subiecta illi fuerint omnia.

c Fr. Venet. Hama mundicant. 1. 10. 3. d Potho. l. 2. e 4. de Domo Dei. e Virg. Georg. lib. 4. f Æneid. l. 6. g Ovidius lib. 6. metaph. h lib. 4. Fastorum. i Propert. lib. 4. eleg. 9. k Tzetzes Chiliad. 3. v. 550. l Theocr. Idyll. 2. * Apollon. l. 2.

Rufus *m* in Mysticis commentationibus ad Severini Boethii Arithmetica, Annibal Roscellius *n* in Pymandrum Trismegisti, Nicolaus Cusanus *o* de docta ignorantia, Marfilus Ficinus *p* in Plotinum. Petrus Bongus *q* de mysteriis numerorum, Ausonius *r* in grypho ternarii, Macrobius *s* in somnium Scipionis, Martianus Capella *t* libro de nuptiis Philologiae, Nicomachus Gerasenus in Arithmetica Theologica apud Photium *u*, Albinus Flaccus *x* apud quem extant quidam versus Sancti Ambrosii de Ternarii mysteriis, & alii plures. Mihi non liber hæc diutius sectari, merito enim imprudentiæ accusarer, si lucem à minutis facibus mutuarer, quando fulget splendidissimus Sol.

§. I I.

Horâ Tertiâ oramus ob adventum Spiritus sancti. Gratia Spiritus sancti quid operetur in anima.

1. **O**bservat Isidorus *y* Ecclesiasticorum rituum solertissimus indagator, illud ad horâ Tertiâ illustrationem maximè facere, quod Spiritus sanctus ipsa horâ tertiâ, hoc est, suo loco, & numero, & tempore, cum sit tertia individua Trinitatis persona, ad terras descendit impleturus gratiam, quam Christus promissit Ecclesiæ. Hæc est potissima ratio, ad quam respicientes majores nostri horam tertiam divinis laudibus dedicârunt. Basilus *z* primi nominis auctor hujus institutionis rationem his verbis exequitur. Tertiâ horâ congregentur fratres ad orationem, ut admoniti doni Spiritus, quod circiter hanc horam Apostolis datum fuit, uno eodemque animo cuncti illum venerentur, ab eoque petant, ut & ipsi digni sint, qui sanctificationem suscipiant, simulque ut salutaris sibi doctrinæ, & recti itineris Dux esse, & auctor velit, illum imitantes, qui dixit *a* *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne prosicias me à facie*

m Rufus lib. 1. cap. 9. *n* Roscell. lib. 2. qu. 1. cap. 1. diffusissimè. *o* Cusan. lib. 1. *p* Ficin. in Plotin. lib. 3. Enn. 1. *q* Bongus cap. de Ternario. *r* Ausonius Idyll. 11. *s* Macrobi. lib. 1. cap. 6. *t* Capella. lib. 7. *u* Photius Cod. 187. *x* Alb. Flaccus in sine ep. 69. *y* Isidor. de eccl. offic. lib. 1. cap. 19. *z* Basil. in regul. sus. disput. qu. 37. *a* Psalm. 50.

*tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me? Redde mihi lætitiâ salutaris tui, & Spiritu principali confirma me. Et alio in loco b, Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: atque ita denuò ad intermissa opera redeatur. Ergo hæc hora omni devotione digna totâ cordis jucunditate celebrari debet, qua signis visibilibus invisibilis Spiritus manifestari dignatus est veniens super discipulos in linguis igneis, ut verba ignea loquerentur, & legem igneam, legem charitatis igneis linguis prædicarent. Cæli distillaverunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israel c: & qui jam dederat Filium in pretium redemptionis, dedit & Spiritum sanctum in privilegium adoptionis. O Deum, exclamat Guericus *d* mei ordinis Abbas sanctissimus, ô Deum, si fas est dici, prodigum sui præ desiderio hominis. An non prodigum, qui sicut proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; sic nec Spiritui sancto pepercit, ut ita loquar, sed novâ, & mirâ largitate super omnem carnem effudit illum? Qualem utique oportuit, accepimus consolatorem ubique præsentem, protectorem omnipotentem, doctorem omnia scientem. Talem sanè exigebant miseriæ nostræ, vitia nostra, errores nostri: Talem, inquam, qui ubique esset, omnia posset, omnia sciret. Talem scilicet, qui posset tot dispersos colligere, tot oppressos protegere, tot exules revocare, tot incredulos docere, inter tot discrimina custodire.*

2. Quis tantâ polleat eloquentiæ laude, ut cuncta possit recensere pericula, quibus obfidetur quodammodo, & circumvallatur fidelis anima fugiens Ægyptum, ut in deserto religionis abominaciones Ægyptiorum offerat Deo? Persequitur eam Pharaon fugientem cum curribus, & equitibus suis: cogitant unanimiter adversus eam alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur ille magnus exterminator Diabolus venit cum illis. Quid multa? Urger undique inimicus, suscitatur bellum, dimicat fortiter, insidias instruit, machinas admovet, ingens excidium minatur. Jam fluctuat miles hæsitabundus, jam improvise hostium impetu commovetur, & qui noctis excubias fideliter peregerat, qui matutinæ precis splendore perfusus, solisque nascentis calore succensus in diei abscessu se gloriam Deo cantaturum per mundi abstinentiam promiserat, jam necessariis externorum operum occupationibus distractus, temerarius in pro-

b Psalm. 142. *c* Psalm. 67. *d* Gueric. serm. 1. in die Pentec.

prosperis, timidus in adversis, interno Spiritus fervore paululum tepescente clamat cum Propheta e, *Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei: & f, Quis consurget mihi adversus malignantes, aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?* In tanto igitur discrimine constitutus præclara orationis arma assumens per viam cæli proficiscitur, portas Domini intrat in confessione, atria ejus in hymnis, cumque ingenti fiducia ad thronum gloriæ accesserit; Nunc, inquit, in tanta necessitate tu sancte Spiritus periclitantium fortitudo, pereuntium salus, iustorum custodia, pugnantium virtus, nunc promptus ingeri dignare nobis nostro refusus pectori. Adde ligna, novam struem beneficiorum, ut de novo igne succensa charitas non solum ardens in se, sed & aliis lucens bonorum operum splendore proximis accendat. Sic veniente Spiritu sancto vires resumit conscientia, fugit timor, augetur spes, & inimici nostri pacatam videntes animam, *Quæ est, inquit g, tanta exultatio? Fugiamus Israel, venit Deus in castra, Deus pugnat pro eis contra nos.* Nimirum *h, refulsit sol in clypeos aureos,* splenduit sancti Spiritus donum septiforme in potentiis animæ, & resplenderunt montes ab eis per boni operis exempla, & fortitudo genium dissipata est. Et *i, Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.*

3. Totum hoc negotium, ejusque seriem, & ordinem explicat elegantissimè mellissimus Scriptor, sanctique Spiritus dulcissimum organum Bernardus *k*: Veniens, inquit, Spiritus sanctus, & visitans miseram animam per septiformem gratiam suam primum infundit ei timorem, timori subinfert pietatem, ut miseriam timoris suavitas consoletur pietatis: pietati scientiam, ne à timore tristitia abundantior absorbeat, ne à pietate præsumptio vana præcipitet: scientiæ fortitudinem, scilicet contra tentationes: ut & proficiatur in bono; scientiæ & fortitudini suffragatur consilium; consilio intellectum addit, ut jam in interiori cordis sui legat per se non solum, quæ consulant homines, sed etiam quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta: intellectui sapientiam, ut, quod hætenus didicerat, jam ei transeat in affectum, ut per semetipsam ex gratia Dei sapiat, & sapidum ei fiat, & dulce quicquid hætenus durum videbatur, & intolerabile. Hanc

doctrinam de donis Spiritus sancti effudit super nos abundè sanctus Pater de plenitudine sua verbum bonum eructans. Illud autem observandum est, non omnibus eundem Spiritum infundi, divisiones enim gratiarum sunt, & Spiritus ubi vult spirat. Et quidem incipientibus servire Deo dulcedo quædam interna concedi solet, quatenus possit eorum mens, ut Sanctus Diadochus *l* Photicensis Episcopus admonet, sanctorum laborum præmium quantum futurum sit apertè cognoscere. Nam tenui spiritus aura afflato, & quodam quasi coruscamine transeuntis scintillæ tacti exultant, & fervent amore; sed nondum plena charitas eis inest, nondum juxta fluentia, & plenitudines residere dicuntur, ait Philo *m* Carpathiorum Antistes, ut possint arcana scripturarum rimari, & ea Christiano populo ad salutem impertiri. Alii autem perfectiores, & jam in Dei servitio provecti Spiritu replentur, cujus ubertate potati bulliunt, exundant, erumpunt, fructificant, signa innovant, immutant mirabilia, nec ullum vanitatis periculum illis subest, quos plenissima charitas omnimodis occupavit.

§. III.

Quid sit portare spiritum, & vivere in spiritu. Oratio ad Spiritum sanctum. Cur hæc hora aurea, & sacra nuncupetur.

1. **C**UM dixisset Apostolus corpora nostra templum esse Spiritus Sancti, ita capitulum luculenta veritate conclusit *n*: *Glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Ergo, inquit Paschasius *o* in fine librorum de Spiritu sancto, qui Spiritu sancto studiosè puritatis templum præparat in corde, per castitatem, & mortificationem carnis Deum portat in corpore, quia eum necesse est corporaliter portare, à quo spiritualiter possidemur. Hoc Sacramentum magnum est in horæ Tertie precibus sedulo recolendum, ut hæc horâ, quâ Spiritus sancti gratia olim in Apostolos diffusa est, talem nos vitam instituere proponamus, qualem exigit ipse Spiritus fons puritatis, gratiarum thesaurus, discretor cognitionum, qui scrutatur profunda cordium, qui mentis intentionem discernit,

Z z z z

qui

e Psalm. 72. f Psalm. 93. g 1. Reg. 4. h 1. Machab. 6. 39. i Psalm. 93. k Bern. serm. 1. de purgna spirituali. si tamen ipse auctor illius est.

l Diadoch. de perfect. cap. 90. m Philo comment. in Cant. cap. 5. vers. 12. n 1. ad Corinth. 6. 19. o Paschas. lib. 2. cap. 12.

qui nec minimam cuiuspiam imperfectionis paleam in cordis habitaculo residere permittit; quam non statim subtilissimæ circumspeditionis flamma comburat. Felix anima, quæcunque illa est, quæ abundans in spe, & virtute Spiritus sancti facta carnis spiritu mortificat, & sollicitè ambulans cum Deo suo mandata ejus efficaciter complet. Felix anima, cui bonum est adherere Deo, ut ita dicere possit: ego in Deo, & Deus in me est, & unus spiritus sumus, quoniam *qui adheret Deo, unus spiritus est.* Hoc est in carne spiritum esse, hoc est esse spiritum in spiritu, imò spiritum sine spiritu, sicut Richardus Victorinus p ostendit his verbis. An fortè hoc est spiritum in spiritu esse, semetipsum intra semetipsum totum colligere, & ea quæ circa carnem, sed etiam in carne geruntur, interim penitus ignorare? An etiam spiritum sine spiritu esse, est semetipsum extra semetipsum, & supra semetipsum totum effundere, & quæ sub ipso vel in ipso fiunt, omninò interim ignorare, & in illud divinitatis arcanum totum intrare? Sanè *Qui adheret Deo unus spiritus est,* & fallere potest qui est hujusmodi, *Defecit in salutare tuum anima mea.* Sed hæc sublimioris literaturæ lineamenta alibi accuratius exprimere in animo est, si ipse spiritus adjuvet infirmitatem meam. Alioquin socordia depressus est ad Deum, qui justus est, ipse non justus, & mundi adhuc simulachra circumferens erigi non poterit: & peccatorum sarcina gravatus ad terram allidat. *In hoc scimus,* ait Joannes Apostolus q, *quoniam in Christo manemus, quia de spiritu ejus accepimus.*

2. Atque utinam mihi pars sit in sermone isto, ut in Christo manens de spiritu ejus accipiam, quia nemo nisi in spiritu Dei loquens dignus potest illius laudator inveniri. Utinam tangat idem spiritus cor meum dulcedine præsentis suæ, & spiritum rectum innovet in visceribus meis, quia scriptum est, *Rectos decet collaudatio r.* O ardor salutaris, Deus amor, Spiritus paraclete, te nunc appello, te nunc obtestor; qui felicissimo incendio orbem terrarum hac hora succendisti. A quatuor ventis cæli veni Spiritus, veni è patria felicitatis, & beatum illum amoris ignem, quem olim terris inspirasti, virali tuo illapsu eventila semper, ut crescat, & vivat. Emitte de thesauris tuis pretiosum imbrem septemplexis gratiæ, cujus suavi dulcore infirmitatis meæ falsugo mitigetur. Uni cor credentium tibi, ut

p Richard. lib. 5. de contempl. cap. 12. q. 1 Joan. 5.
r Psalm. 32.

unum sint, unum sapiant, te unum laudent, & requirant, qui Patri, & Filio coæqualis ab utroque procedis uniens ambos, utpotè amborum individua connexio, unicum gluten, complexus indissolubilis, & pax exuperans omnem sensum. Ex innumero illo ignearum linguarum numero, quas hac hora in discipulos effudisti, non centum linguas inani Poëtarum voto, sed unam dumtaxat exopto, quam si mereret accipere, dicerem utique & ego: *Dominus dedit mihi linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum*: dicerem & illud, *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo. Et de excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me u.* Quod si nemo potest dicere, Dominus JESUS, nisi in Spiritu sancto x: stultum profectò esset sine ejusdem Spiritus assistentia ejus laudibus incumbere, qui major est omni laude.

f Ecl. 51:30. t Isai. 50:4. u Thren. 1:13.
x 1 ad Cor. 12:3.

M E T R U M XIV.

Accelerat cursum Titan, jam tertia magni
Pars est exacta diei.
Cum subito ingenti reboat nemus omne tumultu,
Tellus concussa tremiscit.
Nubila terrifico quat iuntur pulsa fragore,
Tonat alti Regia cæli.
Perque levem rutila discurrunt æra flamma,
Tremulis micat aura favillis.
Qua nova tempestas? miseris an submina terris
Displodit Numinis ira?
Qua flamma hac? varias efformat acumine linguas
Pectusque incendit amore.
Scilicet hic Amor est, proprios effusus in ignes,
Placido qui ulminat ictu.
Pandite mortales, penetratilia pandite cordis,
Deus ecce illabatur orbi.
Jam nova lux menti patefacto aspirat olympo,
Jam sacris ardeo flammis.
Adventum testata Dei jam servida totum
Spirant præcordia Numen.
Jam mea sublimi miscentur gaudia calo.
Votis jam sidera tango.
O Deus, o Patris, Natique è Numine Numen,
Divini spiritus oris.
Amborum communis amor, pax, unio, nexus,
Bonitas, & flamma perennis.
O dator, & donum, divumque æterna potestate
Mundum qui flammis complex.

E.

*Influe cœlestis septena charismata doni,
Numenque infunde supernum.
Atque mea æternus præcordia concremet ignis,
Penetret tua flamma medullas.
Nam nisi ab igne Deo non debet cordis in ara
Comburi victima amoris.*

3. Durandus Tholosanus Præses y horam Tertiam auream ab Italis appellari asseverat. In jure etiam Canonico & sacra nuncupatur, hac enim hora facta Missarum solemnia festivis diebus juxta Ecclesiasticas sanctiones ex decreto Telephori Papæ solemniter celebrantur. Festivus inquam diebus, non omni die, ut volunt Græci, quos Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus impugnât in responsione contra Niceram. Narrat Joannes Moschus aa in prato spirituali cujusdam villæ incolas accusasse Presbyterum, quod nunc hora tertia, nunc hora nona Missam die Dominico celebraret non servans legitimum ordinem sanctæ oblationis. Antiqua enim Ecclesiæ consuetudo horam tertiam, quæ, ut ait Rupertus Abbas, bb cæteris illustrior est, Missis celebrandis ob honorem sancti spiritus destinavit. Configno hoc caput insigni Bernardi cc sententia, ut proprii semper, & alacres in divinis laudibus inveniamur. Nihil ita propriè quemdam in terris repræsentat cœlestis habitationis statum, sicut alacritas laudantium Deum.

y Durand. l. 3. de ritib. Eccl. c. 8. z Distinct. 44. cap. fin. de consec. d. 1. c. Noctæ sanctæ. aa Pratum spirituale c. 27. bb Ruperr. l. 10. de div. off. cap. 18. cc Bern ser. 11. in Cantic.

CAPUT VIII.
DE SEXTA.

S. I.

*Divina majestas in sole præcipue elucet. Solis,
& Dei comparatio ex sanctis Patribus.*

1. **S**OL^a in aspectu amantians in exitu, vas admirabile, opus excelsum. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris ejus quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exuffans, & resurgens radiis suis obæcat oculos. Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus

a Eccl. 43 : 2.

festinavit iter. Libet enim ab hoc solis encomio sextæ horæ tractationem ordiri, ut, quæ meridiano æstu fervente celebratur, æterni solis majestatem aptissimo nobis symbolo repræsentet. Solem vocat Dionysius b clarissimam imaginem Divinæ bonitatis: Sicut enim ille visibilis creaturæ unicus Princeps quasi quidam naturæ oculus universum condecorat, temporum vicissitudines distinguit, luce & influxu vitam mortalibus administrat: ita Deus omnium causâ, initium, & vita attingit à fine usque ad finem fortiter, omnia penetrat, omnia temperat, omnia continet, omnia vivificat. Dempfit soli materiam Averroes, subtrahamus eidem & quantitatem, aded ut lumen solum supersit mirifica virtute refertum, nulla figura definitum, & in immensum spatium circumquaque diffusum, ita tunc excedens intelligentiam, sicut nunc aciem oculorum exuperat. Hac fermè ratione Deum pro viribus ex sole cognovisse videbimur, qui posuit in ipso tabernaculum suum. Appositè ad hæc Theologorum Phoenix Nazianzenus c. Quod sensibilibus rebus est Sol noster, hoc intelligibilibus est Deus. Ille mundum hunc aspectabilem collustrat, hic invisibilem. Ille corporis oculos ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes Deiformes reddit. Ille corporeis rebus oculorum acie præditis, & iis quæ in aspectum cadunt hanc vim tribuit, ut & illa videre, & hæc visu percipi possint; ipse tamen omnia, quæ oculis subjecta sunt, pulchritudine antecellit: hic eodem modo cum tam iis, quæ intelligentia utuntur, quam quæ mente, & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur; ipse tamen intelligibilium omnium summus est, in quo desiderium omne consistit, ac desigitur, nec supra eum mens ulla ferri potest, quantumvis Philosophica, altissimè tendens, ac summè curiosa. Hæc Gregorius. Cui concinens Thalassius Monachus ait d, quod est lux videntibus, & visus, hoc est Deus intelligentibus, & intellectis. Sicut autem Sol omnia collustrat, ita Deus sedere dicitur quasi in *πύλαις οὐρανῶν*, ut Marius Victorinus e loquitur, unde universali oculo, id est, lumine substantiæ suæ omnia videt. Hanc verò Dei cum sole analogiam alii Patres quam plurimi, & Doctores gravissimi variis paradigmaticis expresserunt.

Zzz z Non

b Dionys. c. 4. de div. nominib. c Nazianz. orat. 21. d Thalass. centur. 2. e Mar. Victorin. lib. 4. ad Arrium.